

UOT 34:347.1

Nəimi İSMAYILZADƏ*Azərbaycan Respublikası DİN-in**Polis Akademiyası Mülki hüquq kafedrasının müəllimi,**polis leytenantı**e-mail: ismayilzadənəimi@gmail.com*DOI: <https://doi.org/10.62130/ZYVC2740>

TAPINTININ HÜQUQİ TƏNZİMİ

XÜLASƏ

Bu məqalədə itirilmiş əşyaların hüquqi tənzimlənməsi məsələsi araşdırılır. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinin 186-cı maddəsi əsasında tapıntıların hüquqi rejimi izah edilir və digər ölkələrin – Türkiyə, Almaniya, Yaponiya və ABŞ-nin qanunvericilikləri ilə müqayisəli təhlil aparılır. Araşdırma göstərir ki, bəzi ölkələrdə tapılmış əşyaların idarə edilməsi və mülkiyyət hüququnun əldə edilməsi ilə bağlı daha dəqiq və sistemli hüquqi çərçivələr mövcuddur. Məqalədə, həmçinin tapıntıların qeydiyyatı, sahiblərinə qaytarılması və hüquqi məsuliyyətin artırılması üzrə Azərbaycan qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi üçün təkliflər irəli sürülür.

Açar sözlər: *itirilmiş əşya, tapıntı, mülki hüquq, beynəlxalq müqayisə, hüquqi mexanizmlər və s.*

İnsanlar gündəlik həyatda müxtəlif səbəblərdən əşyalarını itirə bilərlər. Bu cür hallarda əşyanın tapılması və geri qaytarılması ilə bağlı hüquqi tənzimləmə böyük əhəmiyyət kəsb edir. İtirilmiş əşyanın tapılması ilə bağlı hüquqi prosedur hər dövltədə müxtəlif yanaşmalar əsasında tənzimlənir. Bəzi ölkələrdə tapıntı üzərində mülkiyyət hüququnun əldə edilməsi üçün müəyyən müddətlər və qaydalar müəyyən olunub, digərlərində isə tapılan əşyanın mənimsənilməsi cinayət məsuliyyəti yaradır. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinin (MM) 186-cı maddəsi tapıntının hüquqi rejimini müəyyən edir və onun mülkiyyətçiyə qaytarılması qaydalarını tənzimləyir. Bununla yanaşı, bəzi digər ölkələrin qanunvericiliyi ilə müqayisə apardıqda, Azərbaycan qanunvericiliyinin bəzi aspektlərinin təkmilləşdirilməsinə ehtiyac olduğu görünür.

Bu məqalədə Azərbaycan qanunvericiliyində tapıntı ilə bağlı tənzimləmələr analiz ediləcək, digər ölkələrlə müqayisə aparılacaq və tətbiq olunmayan, lakin hüquqi sistemimiz üçün faydalı ola biləcək dəyişikliklər təklif ediləcəkdir.

Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinin 186-cı maddəsinə əsasən, itirilmiş əşyanı tapan şəxs dərhal onu itirmiş şəxsə, onun mülkiy-

yətçisinə və ya polisə xəbər verməlidir. Əgər mülkiyyətçi məlum deyilsə, tapıntı barədə məlumat verdikdən sonra bir il ərzində əşyanın sahibi tapılmasa, tapan şəxs həmin əşyaya mülkiyyət hüququ əldə edir. Bu maddə aşağıdakı hüquqi prinsiplərə əsaslanır:

1. Dərhal məlumat vermə prinsipi – tapıntı-nı gizlətmək qadağandır, əks halda bəxşiş almaq hüququ itirilir.

2. Bir illik gözləmə müddəti – bu müddət ərzində əşyanın sahibi öz mülkiyyət hüququnu tələb edə bilər.

3. Bəxşiş hüququ – əşyanı qaytaran şəxs onun dəyərinin 5%-nə qədər bəxşiş tələb edə bilər [1].

Bununla belə, MM-in 186-cı maddəsi tapıntının qeydiyyatına alınması və tapılan əşyaların idarə edilməsi ilə bağlı ətraflı tənzimləmə təqdim etmir. Beynəlxalq təcrübədə bu istiqamətdə daha ətraflı qaydalar mövcuddur.

İlkin olaraq Türk Mülki Məcəlləsində (Türk Medeni Kanunu - 22/11/2001) müvafiq institutla bağlı normaları nəzərdən keçirək. TMM-nin 769-cu maddəsinə əsasən itirilmiş bir əşyanı tapan şəxs onu sahibinə qaytarmalıdır. Əgər sahibini tanımırsa, bu barədə hüquq-mühafizə orqanlarına, kənd

yerlərində isə kənd muxtarına məlumat verməli və lazım gəldikdə axtarış apararaq elan verməlidir [7].

Əgər əşya yaşayış evində, iş yerində və ya ictimai xidmət göstərilən bir yerdə tapılırsa, tapan şəxs onu həmin yerin sahibinə, kirayəçisinə və ya ictimai xidmətdən məsul olan nəzarətçi şəxsə təhvil verməlidir. Tapılmış əşyanın diqqətlə qorunması vacibdir. Əgər əşyanın qorunması həddindən artıq xərc tələb edərsə, tez xarab olan xüsusiyətə malikdirsə və ya hüquq-mühafizə orqanları, müvafiq dövlət qurumu tərəfindən bir ildən çox saxlanılmışdırsa, satıla bilər. Satış həyata keçirilərkən, lazım gəldikdə əvvəlcədən elan verməli və satış açıq hərrac vasitəsilə aparılmalıdır. Satışdan əldə olunan məbləğ tapılmış əşyanın yerinə keçmiş hesab edilir. Yəni bir ildən sonra əmlakın mülkiyyətçisi ortaya çıxarsa, həmin məbləğ ona qeyd-şərtsiz ödənilir.

Tapılmış əşyanın sahibi elan verildiyi və ya hüquq-mühafizə orqanlarına və ya kənd muxtarına bildirildiyi tarixdən etibarən beş il ərzində ortaya çıxmazsa, tapıntıyı tapan şəxs bütün öhdəliklərini yerinə yetirdiyi halda həmin əşyanın mülkiyyət hüququnu qazanır. Əgər tapılmış əşya sahibinə qaytarılırsa, onu tapan şəxs saxlanma müddətində çəkdiyi xərclərin ödənilməsinə və uyğun bir mükafat verilməsinə tələb edə bilər. Maraqlısı isə budur ki, həmin uyğun mükafatın nə ilə və nə qədər ödənilməsi tənzimlənməyib. Düşünürəm ki, bu müddəa hər nə qədər əşyanın mülkiyyətçisinə seçim azadlığı versə də, əmlakı tapan şəxsin marağını kifayət qədər qarşılıdır. Çünki əmlakın mülkiyyətçisinin uyğun bir mükafat anlayışının qarşılığı onun xarakterindən asılıdır və bu məsələ isə qeyri-müəyyəndir.

Türkiyə Cinayət Məcəlləsində məqalə mövzusu ilə əlaqəli araşdırma aparsaq bizim qanunvericiliyimizdən fərqli olan bir hüquqi məqamla qarşılaşırıq. Belə ki, Türk Cinayət Məcəlləsinin (TCK) 160-cı maddəsinə əsasən, tapılmış əşya üzərində sahiblik etmək və onu qaytarmamaq cinayət məsuliyyəti yaradır. Bu qanuna görə, tapılmış əşyanı sahibinə və ya hüquq-mühafizə orqanlarına təhvil verməyən şəxslər 1 ilə qədər həbs və ya cərimə cəzası ala bilər. Əgər şəxs tapdığı əşyanın sahibini bildiyi halda onu öz mülkiyyətinə keçirməyə cəhd edərsə, bu artıq oğurluq cinayəti

kimi qiymətləndirilir və daha ağır cəza tədbirləri tətbiq edilir. Beləliklə, Türkiyə qanunvericiliyi tapılmış əşyaların mənimsənilməsinə ciddi yanaşır və bu cür halların qarşısını almaq üçün hüquqi məsuliyyəti gücləndirir [6].

Türkiyə qanunvericiliyində bu məsələnin sərt qaydalarla tənzimlənməsi cəmiyyətdə tapıntılara qarşı daha məsuliyyətli yanaşmanı formalaşdırır və insanların hüquqlarını qorumağa yönəlir. Bu qanunvericiliyin tətbiqi nəticəsində tapılmış əşyaların geri qaytarılması üzrə məsuliyyət artır, həmçinin qanunsuz mənimsəmə halları azalır. Azərbaycan qanunvericiliyində də bu sahədə müvafiq dəyişikliklərin edilməsi, tapılmış əşyaların mənimsənilməsinə görə hüquqi məsuliyyətin artırılması əşyaların sahiblərinə daha tez və effektiv şəkildə qaytarılmasını təmin edə bilər.

Digər bir dərin hüquq keçmişinə və təcrübəsinə malik ölkənin, Almaniyanın qanunvericiliyinə nəzər salaq. Almaniya Mülki Qanunnaməsinin 965-ci maddəsinə əsasən, tapılmış əşya hüquq-mühafizə orqanlarına və ya müvafiq dövlət qurumlarına bildirildikdən sonra altı ay ərzində sahibini tapmaq mümkün olmazsa, həmin əşya onu tapan şəxsin mülkiyyətinə keçir [2]. Bu müddət ərzində əşyanın sahibi müəyyən edilərsə, tapan şəxs onu geri qaytarmalıdır. Almaniya qanunvericiliyi tapıntıların idarə olunması ilə bağlı konkret və sistemli hüquqi çərçivə müəyyən etmişdir. Göründüyü kimi, hər nə qədər müddətlər fərqli olsa da, mülkiyyət hüququnun əldə edilməsi məsələsində daxili qanunvericiliyimizlə Almaniya qanunvericiliyi oxşarlıq təşkil edir.

Bununla belə, Almaniya qanunvericiliyində tapılmış əşyaların hüquqi statusu ilə bağlı bəzi əlavə müddəalar mövcuddur ki, bunlar Azərbaycan qanunvericiliyində nəzərdə tutulmayıb. Almaniya Mülki Qanunnaməsinin 965-ci maddəsinə əsasən, tapıntıyı tapan şəxs əşyanın tapıldığını sahibinə və ya digər hüquqi qəbuledici şəxsə bildirməyə borcludur. Əgər əşyanın sahibi məlum deyilsə və ya onun harada olduğu bilinməzsə, tapıntıyı tapan şəxs bu barədə müvafiq dövlət orqanlarına – adətən polisə və ya yerli tapıntılar bürosuna məlumat verməlidir. Lakin bu öhdəlik yalnız dəyəri 10 avrodan yuxarı olan tapıntılar üçün keçərlidir. Tapıntıyı tapan şəxs tapılmış əş-

yanı rəsmi orqanlara təqdim etməyə, yəni verməyə məcbur deyil, lakin BGB-nin 967-ci maddəsinə əsasən, bunu etmək hüququna malikdir. Yalnız müvafiq dövlət qurumunun göstərişi olduğu halda bu öhdəlik məcburi xarakter daşıyır. Tapıntı tapan şəxs öz üzərinə düşən xərclərin əvəzini və tapdığı əşyaya görə "tapıntı mükafatı" (finderlohn) almaq hüququna malikdir. Bu mükafat aşağıdakı qaydada hesablanır:

1. 500 avroya qədər dəyəri olan tapıntılar üçün – əşyanın ümumi dəyərinin 5%-i,
2. 500 avrodan yuxarı dəyəri olan hissə üçün – əlavə məbləğin 3%-i,
3. Ev heyvanları üçün isə həmişə 3%-dir [2].

Əgər tapılan əşya yalnız sahibi üçün dəyərli sayılırsa (məsələn, açar), tapıntı mükafatı ədalətli dəyərləndirməyə əsasən müəyyən edilir. Məsələn, itirilmiş açar üçün mükafat açarın metal dəyərinə əsasən deyil, sahibinin çəkə biləcəyi əlavə xərclər (məsələn, kilidin dəyişdirilməsi və ya qapının açılması üçün usta çağırılması) nəzərə alınaraq hesablanır. Əgər tapıntı dövlət müəssisəsinin binalarında, dövlətə məxsus nəqliyyat vasitələrində və ya ictimai nəqliyyatda tapılıbsa, tapıntı tapan şəxs yalnız müvafiq mükafatın yarısını ala bilər və bu da yalnız əşyanın dəyəri 50 avrodan yuxarı olduqda tətbiq edilir. Bundan əlavə, əgər tapıntı tapan şəxs həmin müəssisədə işləyirsə və ya əşyanı təhvil vermə öhdəliyini yerinə yetirməyibsə, tapıntı mükafatı almaq hüququndan məhrum edilir [2].

Bu qaydalar göstərir ki, Almaniya qanunvericiliyi tapılmış əşyalarla bağlı müəyyən hüquqi tənzimləmələr təqdim edərək həm tapıntı tapan şəxsin, həm də sahibinin hüquq və öhdəliklərini aydın şəkildə müəyyən edir. Azərbaycan qanunvericiliyində isə tapıntı institutu nisbətən səthi və ümumi normalarla tənzimlənir. Bu cür konkret mexanizmlərin tətbiqi tapıntıların idarə olunması daha səmərəli və sistemli edə bilər.

İndi isə Yaponiya qanunvericiliyində itirilmiş və tapılmış əmlakın hüquqi taleyini tənzimləyən normalara nəzər salaq. Yaponiya mülki qanunvericiliyində itirilmiş əşyaların saxlanma müddəti 3 aydır və bu müddət ərzində sahibinin müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda, bir sıra prosedurlar icra olunur. İlk olaraq polis internet vasitəsilə

itirilmiş əşyalar barədə məlumatları açıqlayır, bu isə tapıntıların sahiblərinə daha tez qaytarılmasına imkan yaradır. Eyni zamanda, xüsusi müəssisələrdə tapıntıların idarə olunması üçün sistem mövcuddur ki, bu sistem həmin müəssisələrdə tapılan əşyaların daha səmərəli qeydiyyatı alınmasını və idarə edilməsini daha düzgün tənzimləməsinə kömək edir. Son olaraq itirilmiş şəxsin kimliyi 2 həftə ərzində müəyyən edilməzsə, çətilər, geyimlər, velosipedlər və digər əşyalar satışa çıxarıla bilər. Bu hüquqi tənzimləmələr itirilmiş əşyaların idarə edilməsini sistemləşdirməyə və uzun müddət sahibsiz qalan əşyaların səmərəli istifadəsinə şərait yaratmağa xidmət edir [8].

Azərbaycan qanunvericiliyində isə tapıntılarla bağlı mülkiyyət hüququnun əldə edilməsi üçün 1 il gözləmə müddəti nəzərdə tutulmuşdur. Bu da Yaponiya qanunvericiliyi ilə müqayisədə daha uzun müddətdir və nəticədə əşyanın sahibinə qaytarılması prosesi daha gec həyata keçirilir. Beləliklə, Yaponiya qanunvericiliyində bu müddətin çox qısa olması tapıntıların idarə edilməsini daha çevik və effektiv edir.

Yaponiya qanunvericiliyinin digər mühüm xüsusiyyətlərindən biri bəxşis mexanizminin dəqiq tənzimlənməsidir. Azərbaycan qanunvericiliyində də bəxşis nəzərdə tutulsa da, onun məbləğinin müəyyən edilməsi prinsipləri fərqlənir. Yaponiya qanunvericiliyinə əsasən, tapıntı tapan şəxs onun qanuni sahibindən əşyanın dəyərinin 5-20%-i qədər bəxşis tələb edə bilər, Azərbaycanda isə bu göstərici maksimum 5% ilə məhdudlaşır. Yaponiyada tətbiq edilən bu yanaşma tapıntıların sahiblərinə qaytarılmasını daha da təşviq edir, çünki tapan şəxs daha yüksək mükafat alacağına ümid edə bilər [4]. Bu, cəmiyyətdə tapılan əşyaların geri qaytarılmasına dair məsuliyyət hissini artırır və daha səmərəli hüquqi tənzimləmə təmin edir. Azərbaycan qanunvericiliyində də bu sistemin təkmilləşdirilməsi tapıntıların daha tez sahiblərinə qaytarılmasına və insanları bu prosədə daha fəal iştirak etməyə həvəsləndirə bilər.

Bu fərqli yanaşmalardan çıxış edərək belə qənaətə gəlmək olar ki, Azərbaycan qanunvericiliyində də bəxşis məbləğinin artırılması məqsədəuyğun ola bilər. Əmlakı tapan, onu aidiyyəti döv-

lət orqanına bildiren və nəticədə sahibinə qaytarılmasına səbəb olan şəxslər üçün daha yüksək mükafat nəzərdə tutulsa, bu cəmiyyət daxilində dürüstlüyü və məsuliyyəti artırır. Həmçinin insanlar tapdıqları əşyaları gizlətmək əvəzinə, onu mülkiyyətçisinə qaytarmaq üçün daha çox motivasiya əldə edirlər. Bu mexanizmin təkmilləşdirilməsi nəticəsində tapıntıların daha sürətli və şəffaf şəkildə hüquqi sahiblərinə qaytarılması təmin edilə bilər.

Bundan əlavə, bəxşiş məbləğinin tapılmış əşyanın növü və dəyərinə uyğun tənzimlənməsi də hüquqi sistemin daha səmərəli işləməsinə kömək edə bilər. Məsələn, yüksək maddi dəyərə malik əşyalar üçün daha yüksək bəxşiş faizləri müəyyən edilə bilər ki, bu da onların sahiblərinə qaytarılmasını stimullaşdırır. Nəticədə, bəxşiş sisteminin təkmilləşdirilməsi həm tapıntılarla bağlı hüquqi münasibətlərin daha effektiv tənzimlənməsinə, həm də ictimai etimadın və vətəndaş məsuliyyətinin güclənməsinə töhfə verə bilər.

ABŞ-da isə tapılmış əmlakın hüquqi taleyi hər bir ştatın öz qanunvericiliyi ilə tənzimlənir. Məsələn, Kaliforniya ştatında bu məsələ Kaliforniya Mülki Məcəlləsinin 2080-2080.10-cu maddələri ilə tənzimlənir. Belə ki, müvafiq qanunvericilikdə tapılmış əşyanın taleyi ilə bağlı konkret qaydalar müəyyən edilmişdir. Əşyanı tapan şəxs onun sahibini tanımırsa və ya əşyanın sahibi onu tələb etmərsə, dəyəri 100 dollardan çox olan tapıntılar hüquq-mühafizə orqanlarına – şəhər və ya mahalın polis idarəsinə və ya şerif departamentinə təhvil verilməlidir. Tapıntıyı tapan şəxs əşyanı harada və nə zaman tapdığını rəsmi sənədlə bəyan etməlidir [5].

Əgər tapılmış əşyanın sahibi 90 gün ərzində ortaya çıxarsa və mülkiyyət hüququnu sübut edərsə, həmçinin saxlanma xərclərini ödəyərsə, polis və ya şerif idarəsi həmin əşyanı ona geri qaytarır. Əşyanın dəyəri 250 dollardan çoxdursa və 90 gün ərzində sahibi onu geri tələb etməzsə, polis və ya şerif idarəsi bu barədə qəzətdə elan verməlidir. Elan dərc edildikdən sonra 7 gün ərzində də sahibi ortaya çıxmazsa və tapıntıyı tapan şəxs elan xərclərini ödəyərsə, əşya ona verilir. Əşyanın dəyəri 250 dollardan azdırsa və sa-

hibi 90 gün ərzində ortaya çıxmazsa, o zaman əşya tapan şəxsə verilə bilər [5].

Həmçinin Kaliforniya qanunvericiliyinə əsasən, tapılmış əşyaların saxlanması, qaytarılması, satılması və məhv edilməsi ilə bağlı yerli hökumətlərə xüsusi qaydalar müəyyən etmək səlahiyyəti verilir. Bu çərçivədə, hüquq-mühafizə orqanları, o cümlədən polis və ya şerif idarəsi, tapılan əşyaları ən azı üç ay ərzində saxlamalıdır [5]. Əgər bu müddət ərzində sahibi ortaya çıxmazsa, həmin əşyalar ictimai hərracda satıla və ya yerli hökumət qurumuna təhvil verilə bilər. Bundan əlavə, əgər yerli hökumət müəyyən edərsə ki, əşya ictimai istifadəyə yararlıdır, onu satışı çıxarmadan öz ehtiyacları üçün saxlaya bilər. Kaliforniyanın bu sahədə ən mühüm üstünlüklərindən biri isə itirilmiş və tapılmış əşyaların vahid elektron qeydiyyat sisteminin mövcudluğudur. Bu sistem sayəsində vətəndaşlar itmiş əşyalar barədə məlumat əldə edə və onları tapmaq üçün rəsmi qurumlarla daha operativ əlaqə saxlaya bilərlər.

Azərbaycanda da tapılmış əşyaların qeydiyyatı və qaytarılması üçün xüsusi bir mexanizm mövcuddur. 2006-cı ildə Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin əmri ilə yaradılmış Tapıntılar Bürosu bu sahəyə cavabdeh qurumdur və Baş şəhər Baş Polis İdarəsinə tabedir. Büronun əsas funksiyası fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən tapılmış əşya və sənədlərin qəbul edilməsi, uçota alınması, saxlanması və sahiblərinə qaytarılmasını təşkil etməkdən ibarətdir. Bu xidmət ödənişsizdir və dövlət rüsumu nəzərdə tutulmur. İtirilmiş əşyasını geri almaq istəyən vətəndaş şəxsiyyətini təsdiq edən sənəd təqdim etməlidir. Əgər itmiş əşya və ya sənəd başqa bir şəxsə məxsusdursa, onu geri almaq üçün notarial qaydada təsdiqlənmiş etibarnamə təqdim olunmalıdır [3].

Ümumilikdə, hər iki sistemin ümumi cəhətləri olsa da, Kaliforniyada tətbiq edilən vahid elektron qeydiyyat sistemi bu prosesin daha səmərəli və əlçatan olmasını təmin edir. Azərbaycanda isə belə bir mərkəzləşdirilmiş elektron sistemin olmaması itirilmiş əşyaların axtarışı və qaytarılması prosesini xeyli çətinləşdirir. Bu ba-

xımdan, texnoloji yeniliklərin tətbiqi və vətəndaşlar üçün daha rahat mexanizmlərin yaradılması mövcud sistemin təkmilləşdirilməsi üçün vacib addım ola bilər.

Göründüyü kimi, müxtəlif ölkələrin qanunvericiliyində tapıntılarla bağlı hüquqi tənzimləmələr fərqli yanaşmalara əsaslanır. Bəzi dövlətlərdə tapılmış əşyanın mənimsənilməsinə qarşı ciddi cinayət məsuliyyəti müəyyən olunmuş, digərlərinə isə bu əşyanın tapan şəxsə keçməsi üçün daha qısa və konkret müddətlər tətbiq edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində tapıntı institutunun əsas prinsipləri müəyyən edilərsə də, onun daha səmərəli fəaliyyət göstərməsi üçün beynəlxalq təcrübədən faydalanmaq mümkündür. Xüsusilə, tapıntıların qeydiyyatına alınması, idarə olunması və sahibinə qaytarılması mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi, həmçinin tapıntıların mənimsənilməsinə qarşı hüquqi məsuliyyətin artırılması hüquqi sistemimizin daha effektiv işləməsinə töhfə verə bilər.

Fikrimcə, Azərbaycan qanunvericiliyində tapıntı institutunun inkişaf etdirilməsi üçün aşağıdakı dəyişikliklər həyata keçirilə bilər:

1. Tapıntıların qeydiyyatı və elan sistemi – Tapılmış əşyaların polis və ya xüsusi dövlət qurumları tərəfindən elektron informasiya sistemi,

eyni zamanda bu əşyalar barədə ictimai məlumat bazasının (onlayn platforma) yaradılması əşyaların sahibinə daha tez qaytarılmasını təmin edər.

2. Bəxşiş məbləğinin artırılması və dərəcələndirilməsi – Hazırkı qanunvericilikdə bəxşiş maksimum 5% olaraq müəyyən edilib. Ancaq Almaniya və Yaponiya təcrübəsinə əsaslanaraq, bu məbləğin artırılması və əşyanın dəyərində uyğun diferensiallaşdırılması tapan şəxsləri daha çox stimullaşdırma bilər.

3. Cinayət məsuliyyətinin gücləndirilməsi – Türkiyə və Almaniya təcrübəsində olduğu kimi, tapılmış əşyanı mənimsəyən və sahibinə qaytarmayan şəxslər üçün cinayət məsuliyyətinin tətbiqi qanun pozuntularının qarşısını ala bilər.

4. Gözləmə müddətinin qısaldılması – Hazırda tapıntının tapan şəxsə keçməsi üçün bir il gözləmə müddəti nəzərdə tutulur. Bu müddət Yaponiya və Almaniyada daha qısadır (2 həftə, 3-6 ay). Müddətin azaldılması əşyaların səmərəli idarə edilməsinə və tapıntıların uzun müddət sahibsiz qalmasının qarşısını almağa kömək edər.

Bu dəyişikliklər tətbiq edilərsə, Azərbaycan qanunvericiliyində tapıntı institutu daha effektiv və çevik şəkildə işləyəcək, nəticədə itirilmiş əşyaların sahiblərinə qaytarılması prosesi daha operativ və şəffaf həyata keçiriləcəkdir.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat:

1. Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi, 186-cı maddə - HYE, 2025
2. Almaniya Mülki Qanunnaməsi (Bürgerliches Gesetzbuch) – 965, 967, 970, 971 və 978-ci maddələr - <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/>
3. Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin DİN-in 02.02.2006-cı il tarixli, 52 nömrəli əmri ilə yaradılmış Tapıntılar Bürosu haqqında normativ aktlar - <https://bakupolice.gov.az/?limited/az/menu/74/>
4. <https://www.yomiuri.co.jp/otekomachi/20191106-OKT8T182873/>
5. Kaliforniya Mülki Məcəlləsi (California Civil Code), 2080-2080.10-cu maddələr - <https://leginfo.ca.gov/faces/codesTOCSelected.xhtml?tocCode=CIV&tocTitle=+Civil+Code+-+CIV>
6. Türkiyə Cinayət Məcəlləsi (Türk Ceza Kanunu), 160-cı maddə - <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf>
7. Türkiyə Mülki Məcəlləsi (Türk Medeni Kanunu), 22/11/2001, 769-cu maddə - <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>
8. Yaponiya Mülki Qanunvericiliyi - <https://worldjpn.net/documents/texts/docs/19471222.T1J.html>

Нейми ИСМАЙЛЗАДЕ

**ПРОБЛЕМЫ ВОЗНИКАЮЩИЕ ПРИ ПРОВЕДЕНИИ
СЛЕДСТВЕННОГО ДЕЙСТВИЯ ДОПРОСА****РЕЗЮМЕ**

В данной статье рассматривается правовое регулирование потерянного имущества. На основе статьи 186 Гражданского кодекса Азербайджанской Республики объясняется правовой режим находок и проводится сравнительный анализ с законодательством других стран, включая Турцию, Германию, Японию и США. Исследование показывает, что в некоторых странах существуют более точные и систематизированные правовые механизмы для управления найденными вещами и приобретения права собственности. В статье также предлагаются рекомендации по совершенствованию азербайджанского законодательства в части регистрации находок, их возврата владельцам и усиления юридической ответственности.

Ключевые слова: Потерянное имущество, найденное имущество, гражданское право, международное сравнение, правовые механизмы и т. д.

Neymi Ismayilzadeh

**PROBLEMS ARISING DURING THE IMPLEMENTATION
OF THE INTERROGATION INVESTIGATIVE ACTION****SUMMARY**

This article examines the legal regulation of lost property. The legal regime of findings is explained based on Article 186 of the Civil Code of the Republic of Azerbaijan, and a comparative analysis is conducted with the legislation of other countries, including Turkey, Germany, Japan, and the USA. The study reveals that some countries have more precise and systematic legal frameworks for managing found items and acquiring ownership rights. The article also proposes recommendations for improving Azerbaijani legislation regarding the registration of found property, its return to owners, and the strengthening of legal liability.

Key words: Lost property, found property, civil law, international comparison, legal mechanisms, etc.